

Laplands närings-, trafik- och miljöcentral
Kirjaamo.lappi (a) ely-keskus.fi

4 juni 2013

Ref. Yttrandebegäran, Lapin ELY-keskus, LAPELY/11/07.04/2012. Tillsammans för god vattenstatus, arbetsprogrammet för vattenvården och de centrala frågorna inom Torne älvs vattenförvaltningsområde 2016-2021. 15 juni 2012.

Yttrandebegäran, Länsstyrelsen i Norbotten. Bottenvikens vattendistrikt, Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenvikens vattendistrikt, 2015-2021. 3 december 2012.

YTTRANDE OM ARBETSPROGRAM OCH DE CENTRALA FRÅGORNA

Laplands närings-, trafik- och miljöcentral (NTM-central) har begärt att finsk-svenska gränsälvskommisionen yttrar sig om arbetsprogrammet och de centrala frågorna inom Torne älvs vattenförvaltningsområde 2016-2021. Remisstiden ordnades mellan 15 juni – 17 december 2012. I Sverige på andra sidan Torneälven inom Bottenvikens vattendistrikt är samma dokument på remiss från December 2012 tills början av juni 2013. Förslag till en reviderad förvaltningsplan ska vara på remiss 2014.

Gränsälvskommisionen har samtidigt bekantat sig med det motsvarande dokumentet som innehåller Torne älvs område på svensk sida (*Arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenvikens vattendistrikt inför arbetet med förvaltningsplan 2015-2021*). Dokumentet hänvisades till Torneälvens Vattenparlament som är ett av lokala vattenråd inom Bottenvikens vattendistrikt. I praktiken är det gränsälvskommisionen som ansvarar för Vattenparlamentets verksamhet.

Gränsälvskommisionen vill lyfta fram följande om arbetsprogrammet och de väsentliga frågorna:

Planeringens tidtabell

Med tanke på gränsälvöverenskommelsens anda borde vattenvårdsplaner och åtgärdsprogram inom Torne älv förenliggöra. I dagens läge hör Torne älvs område till Bottenvikens stora vattendistrikt vilket gör det svårare att betrakta området på svenska sidan av avrinningsområdet.

Synkronisering av remisstiderna i Finland och Sverige skulle ha tillåtit invånare vid älven i båda länder bättre möjligheter att få samtidig information om vattenvård. I fortsättningen borde förenliggörande av finska och svenska vattenvårdsåtgärder utföras och som mål borde man ha förebyggande av ett gemensamt internationellt vattenförvaltningsområde, vilket på våren 2013 har preliminärt diskuterats med Laplands NTM-central och Länsstyrelsen i Norrbotten. Ett gemensamt vattenvårdsområde skulle underlätta informationspridning om vattenvård mellan länderna.

Miljökonsekvensbedömning

Slutsatser som dras vid bedömning av miljökonsekvenser (påverkan i vattendrag, påverkan i olika aktiviteter området) borde styra planeringen, innehåll och resultat, dvs förverkligande av åtgärder.

I miljökonsekvensbedömningen borde man ta hänsyn till påverkan av åtgärder inom hela avrinningsområdet, beroende på hur mycket information från den svenska delen är tillgänglig och går att tillämpa. Synkronisering av vattenvårdsplanering skulle göra det lättare att få en helhetssyn.

Väsentliga frågor i vattenvården

I dokumentet finns beskrivningar om allmän utveckling som påverkar planeringsarbetet, som nya strategier och program. 2013 förbereds t.ex. en *nationell laxstrategi* där eventuella vattenvårdssynpunkter borde iaktas i val av teman inom vattenvården.

För restaureringsprojekt ska man söka samarbetsmöjligheter över gränsen med tanke på det gemensamma vattendraget. Underlaget av kemisk status i kustvatten är bra grundat.

Planerade aktiviteter som möjligen påverkar vattenkvaliteten, t.ex. gruvbrytning, vindkraft-, hamn- och strandnära byggande borde synas i prioriteringen av åtgärder, samt klimatförändring och ökad nederbörd och belastning genom partiklar till vattendrag. Påverkan av klimatförändring på nederbörd och dess tidvis delning blir tydligare i framtiden. Detta har betydelse inom gruvindustri med tanke på tillräckligt lagringsutrymme för olika processvatten.

Vattenvårdsplanering och åtgärder inom skogsbruk borde vidare utvecklas med övergripande synsätt gentemot varje avrinningsområde för skogsbruk som har stor påverkan både för de minsta vattendragen, bäckar och för de vattendrag som tar emot vatten från dessa. T.o.m. små vattenförekomster borde tas med i vattenvård.

Det finns skäl att effektivisera behandling av vatten vid torvtäktsområden med tanke på ökad nederbörd och skyfallsituationer. Vattenförsörjningen inom samhällen behöver kontinuerligt underhåll, säkerställning samt saneringsinsatser för nätverk och utrustning. Ansvar för tillräckliga resurser för fungerande vattenförsörjning ligger hos kommuner och vattenverk.

På havsområdet borde kriterierna för statusklassifiering förenliggöras och förändringar i användning av kustnära havsområdet (vindkraftetablering och andra infrastrukturprojekt). Pågående samarbete för att minska översvämningsrisker ska utvecklas vidare.

Reflexion av investeringsprojekt eller aktiviteter (nya projekt med speciell värde för allmän intresse) som eventuellt kunde avstå från miljömålen borde vara med, samt med hänsyn till möjliga förändringar av sådana projekt vilka kan vara kontinuerligt upprepade och komma med helt nya påverkningar beroende av metoder,

produktionlinjer eller material. I gruvindustrin är avsevärda upprepade förändringar vid produktionen typiska.

Gränsälvscommissionen vill betona att tillräckliga resurser i vattenvårdsplanering, åtgärder och uppföljning säkerställs i Torne älvens område. Påverkan och kostnadseffektivitet av vattenvårdsåtgärder borde uppföljas med hjälp av samlad information om vattenstatus. Resultaten skall informeras till allmänheten utefter älven på både finska och svenska. Gränsälvscommissionen kan aktivt bidra till samverkan med vattenmyndigheterna.

Bottenvikens vattendistrikt, arbetsprogram med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenviken.

Yttrandebegäran om Bottenvikens vattendistrikt är riktad till Tornedalens Vattenparlament som är ett regionalt vattenråd. Gränsälvscommissionen tar hand om vattenrådets praktiska verksamhet.

Vattenvårdsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer ska på remiss från 1 november 2014, beslut om dessa blir 22 december 2015 innan EU-rapportering 22 mars 2016.

Vattenvård i Sverige har anknytning till 16 nationella miljömål av vilka de som har direkt koppling till vatten är mål om försurning, miljögifter, övergödning, levande vatten, grundvattenkvalitet, hav-, kust- och skärgårdsområden och våtmarker.

I dokumentet av väsentliga frågor beskrivs särskilda utmaningar, miljöproblem och speciella frågor i Bottenvikens vattendistrikt. Vattenmyndigheterna vill ha synpunkter om det fattas någonting som har inte blivit prioriterad i vattenvården eller om betydelsen av vissa teman skulle nedprioriteras.

Metaller och organiska miljögifter är ett problem i recipienter och kustområdet som borde åtgärdas. Främmande arter och klimatförändring ska lyftas vilket också konstateras i dokumentet. Uppmärksamhet borde riktas mot risker för vattendrag p.g.a. gruvindustrins etablering, drift och efter verksamhet har lagts av.

Gränsöverskridande samarbete i vattenvård behövs i Torne älvens område och remisstiderna samt innehåll av dokumenten borde samordnas mellan myndigheterna. Att gränsälvscommissionen sköter vattenrådsarbetet i Torne älvens område och har för syfte att arbeta som en mellanstatlig samverkansorgan gör att samordning, informationsspridning och utveckling av samarbetsmetoder passar bra i kommissionens roll och dess uppgifter inom vattenvård. Vattenrådsarbete baserar sig på frivillighet och aktivering av lokala aktörer för vattenvård och samverkan är alltid aktuellt.

Uppföljning av främmande arter anses viktigt. På samma sätt som på finska sidan borde de mindre vattenförekomster vara med i den helheten som vattenvård utgör. Samordning av vattenvård och markplanering är oundgänglig med tanke på mål och påverkan av åtgärder inom vattenvård.

Dokumentet handlar vattenvård också från kvalitetssäkringens synvinkel, dvs vad borde utvecklas hos myndigheten och deras verksamhet. Den betoning sannolikt gör det svårare för allmänheten att ta ställning till vattenvårdsarbete som i dokumentet visar vara lite av abstrakt karaktär. Konkreta vattenvårdsåtgärder borde betonas ytterligare och kopplingar mellan olika åtgärder förstärkas.

Dokumentet täcker geografiskt mycket stort område som i sin del påverkar hur konkreta frågor och åtgärder kan framställas i det. Med syfte på vattenvårdens knytning till naturförhållanden, markanvändning och geografri borde kartamaterial om avrinningsområden vara täckande, tydligt och kartorna tillräckligt stora.

Tornedalens Vattenparlament lyfter upp synpunkter som borde iakttas i åtgärdsprogram inom Torne älvens avrinningsområde:

- Resurser för konkreta åtgärder ska säkerställas
- Kommunerna kan vara möjliga beställare för forskning som nyttar lokala områden, för i kommunerna finns aktuell lokal kunskap (jämfört med forskning endast av universitetsinitiativ)
- Avloppsreningsverk som opereras enligt tillstånd från den gamla gränsälvskommisionen borde omprövas. Avloppsvattens påverkan på mindre recipienter var bristfälligt prövad, eller saknades helt i de gamla tillstånden (undantag Risudden och Hedenäset i Övertorneå).
- Skogsbrukets näringsutsläpp är avsevärda
- Kvicksilver ska beaktas
- Inom Torneälvens avrinningsområde kalkning och försyrning behövs inte prioriteras
- Klimatförändring är redan på gång, nederbörd har ökat avsevärt
- Samebyarna ska tas med i vattenvårdsarbete och informeras om planer och åtgärder.

Johan Antti
Ordförande

Timo Jokelainen
Ordförande

Virve Sallisalmi
Sekreterare

FÖR KÄNNEDOM

Laplands näring-, trafik- och miljöcentral
Tornedalens Vattenparlament